

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Viktora Kučery a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Jakuba Camrdy v právní věci žalobkyně: **CZ IZOLACE s.r.o.**, se sídlem Blanická 834/140, Ostrava, proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní 118/16, Praha, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13. 10. 2021, č. j. 18 A 79/2021 - 51, a o návrhu žalobkyně na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti,

t a k t o :

- I.** Návrh žalobkyně na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **se zamítá.**
- II.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- III.** Žalované **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává.**

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) se kasační stížností domáhala zrušení v záhlaví označeného usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), kterým městský soud nepřiznal stěžovatelce osvobození od soudního poplatku a současně ji vyzval k jeho zaplacení. Žalobou podanou u městského soudu se stěžovatelka domáhala zrušení rozhodnutí žalované ze dne 8. 7. 2021, č. j. 10.01-000331/21-002, kterým žalovaná nevyhověla žádosti stěžovatelky o určení advokáta k poskytnutí bezplatné právní služby.

[2] Společně s podáním kasační stížnosti požádala stěžovatelka o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro toto řízení.

II. Rozhodnutí městského soudu

[3] Městský soud v napadeném usnesení zdůraznil, že smyslem a účelem individuálního osvobození od soudních poplatků je ochrana nemajetného účastníka před odepřením přístupu k soudu. Žalobu stěžovatelky neshledal zjevně neúspěšným návrhem ve smyslu § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), proto se žádostí o osvobození od soudních poplatků věcně zabýval.

[4] Vyšel při tom z usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 4. 2021, č. j. 10 As 54/2021 - 23, ve kterém se zdejší soud zabýval majetkovými poměry téže stěžovatelky pro účely osvobození od soudních poplatků a posouzení návrhu na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Městský soud mimo to také zdůraznil, že stěžovatelka je obchodní korporací založenou za účelem dosažení zisku, přičemž poplatek za podání žaloby ve výši 3000 Kč není natolik zásadní, že by jej stěžovatelka nemohla uhradit. Ostatně, stěžovatelka hradí své běžné výdaje (náklady na pojištění, provozní výdaje), proto není žádného důvodu k tomu, aby byla od soudního poplatku osvobozena. A přestože tvrdila, že poslední tři roky hospodařila se ztrátou, tato okolnost není sama o sobě způsobitelná vyústit v závěr o nutnosti osvobození. Na svých účtech má k dispozici částku přesahující 438 000 Kč, přičemž k dispozici má také řadu nástrojů, jak si může dočasně opatřit nepatrný peněžní obnos k úhradě soudního poplatku (např. čerpat kontokorentní úvěr, provozní úvěr či využít jiné finanční produkty, jež jsou rozšířené, relativně dostupné a běžně sloužící k překlenutí dočasných problémů s financováním provozu obchodní korporace). Proto městský soud stěžovatelce osvobození od soudního poplatku nepřiznal.

III. Kasační stížnost a vyjádření žalované

[5] V kasační stížnosti stěžovatelka uvedla, že městský soud nepřihlédl k mimořádným závazkům stěžovatelky. Stěžovatelka má sice na svém účtu 438 000 Kč, tuto částku však šetří za účelem plnění povinností podle zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon). Vlastní nemovitost se zařízením distribuce elektřiny zřizované a provozované ve veřejném zájmu (trafostanici), nesmí proto dopustit ohrožení života a zdraví osob, majetku nebo zájmu na ochraně životního prostředí. Soud měl proto zvážit nejen prostředky na bankovním účtu, ale také charakter závazků stěžovatelky. Dále zdůraznila, že se nenachází ve „*standardně fungujícím stavu*“. Svou finanční situaci konzultovala s poradcem, přičemž nemá žádné finanční nástroje, jak by si mohla dočasně opatřit prostředky k uhrazení soudního poplatku. Ke kasační stížnosti přiložila usnesení městského soudu jako soudu odvolacího ze dne 18. 10. 2021, č. j. 29 Co 286/2021 - 49, který jí osvobození od soudních poplatků přiznal; dále pak odkázala na rozsudek městského soudu ze dne 14. 1. 2016, č. j. 22 Co 367/2015 - 103.

[6] V kasační stížnosti stěžovatelka také požadovala, aby ji Nejvyšší správní soud osvobodil od soudních poplatků a aby jí ustanovil zástupce pro řízení o kasační stížnosti, a to ze stejných důvodů, jaké uváděla v řízení u městského soudu.

[7] Žalovaná se ke kasační stížnosti stěžovatelky nevyjádřila.

IV. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[8] Nejvyšší správní soud přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost byla podána včas a směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je podání kasační stížnosti přípustné.

pokračování

[9] Ohledně otázky placení soudního poplatku Nejvyšší správní soud uvádí, že podáním kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí krajského, resp. městského soudu (s výjimkou procesního rozhodnutí, kterým se řízení o žalobě končí) nevzniká stěžovateli poplatková povinnost; srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, č. 3271/2015 Sb. NSS. Napadené usnesení nepochybně právě takovým procesním rozhodnutím je, zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost tudíž Nejvyšší správní soud nepožadoval a ze stejných důvodů o podané žádosti o osvobození od soudních poplatků pro řízení o kasační stížnosti nerozhodoval.

[10] Z citovaného usnesení rozšířeného senátu současně plyne, že ač je povinné zastoupení stěžovatele bez příslušného právního vzdělání advokátem obecně jednou ze základních podmínek řízení o kasační stížnosti, § 105 odst. 2 s. ř. s. se neuplatní v případech, kdy kasační stížnost směřuje proti procesnímu rozhodnutí učiněnému v řízení o žalobě, jež slouží toliko k zajištění podmínek řízení nebo jeho řádného průběhu. Takovým typem rozhodnutí je i nyní napadené usnesení, jak již bylo uvedeno výše. V daném případě tak ani podmínka povinného zastoupení advokátem splněna být nemusí. To však stěžovatelce nebrání v řízení o kasační stížnosti požádat o ustanovení zástupce.

[11] Předpoklady pro ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti upravuje § 35 odst. 10 s. ř. s. Podle tohoto ustanovení platí, že „*navrhovatel, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát.*“ Pro ustanovení zástupce je proto nezbytné, aby byly splněny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, a současně aby potřeba ustanovení zástupce byla nezbytná k ochraně práv stěžovatelky.

[12] Nejvyšší správní soud shledal, že v případě stěžovatelky tato objektivně nezbytná potřeba dána není. Stěžovatelka podala kasační stížnost vlastním jménem, přičemž v této kasační stížnosti zcela jasně vysvětlila, proč považuje napadené usnesení městského soudu za nezákonné, resp. Co všechno měl městský soud při rozhodování o žádosti o osvobození vzít v potaz. Kasační stížnost je v tomto směru perfektní, obsahuje všechny povinné náležitosti ve smyslu § 106 odst. 1 s. ř. s. a je v tomto směru i logicky strukturovaná. Vyjma samotných důvodů, ze kterých stěžovatelka usnesení městského soudu napadá, obsahuje také odkazy na relevantní právní úpravu, což dokazuje stěžovatelčinu orientaci v dané problematice. Jelikož se v řízení proti nyní napadenému rozhodnutí povinné zastoupení advokátem neuplatní (srov. výše citované usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu), přičemž objektivně nezbytnou potřebu k ochraně práv stěžovatelky Nejvyšší správní soud neshledal, zamítl její návrh na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti (výrok I. tohoto rozsudku).

[13] Dále se Nejvyšší správní soud zabýval věcným posouzením napadeného usnesení městského soudu. Toto usnesení přezkoumal v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, ověřil při tom, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k následujícímu závěru.

[14] Kasační stížnost není důvodná.

[15] Podstatou kasační stížnosti je posouzení otázky, zda městský soud postupoval správně, když stěžovatelku v řízení o podané žalobě od soudních poplatků neosvobodil.

[16] Předpoklady pro osvobození od soudních poplatků upravuje § 36 odst. 3 s. ř. s. Podle první věty tohoto ustanovení účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Příznat

účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody.

[17] Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že účastník řízení, který chce být z důvodu své nemajetnosti osvobozen od soudních poplatků, musí nejenom sám aktivně o osvobození požádat, ale současně jej tíží břemeno tvrzení o nepříznivé majetkové situaci a povinnost toto tvrzení osvědčit. Aby totiž mohl soud jeho materiální podmínky řádně zhodnotit, musí mu k tomu účastník poskytnout součinnost v tom smyslu, že soudu hodnověrným a prokazatelným způsobem své poměry sdělí. Je proto zejména v jeho zájmu, aby soudu dostatečně konkrétně své osobní a majetkové poměry popsal a současně aby projevil zákonem požadovanou aktivitu a předložil doklady prokazující jeho nemajetnost. Povinnost nejen tvrdit, ale také doložit majetkové poměry za účelem posouzení a rozhodnutí o žádosti o osvobození od soudních poplatků, resp. o návrhu na ustanovení zástupce je tedy na účastníkovi řízení. Nesplní-li účastník tuto svou povinnost, soud jeho výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, č. 537/2005 Sb. NSS). Nevěrohodnost či neúplnost tvrzení ohledně existence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků vylučuje, aby bylo žádosti vyhověno (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 - 88, č. 1962/2010 Sb. NSS).

[18] Tyto podmínky jsou přitom stejné, je-li účastníkem, který žádá o osvobození, právnická osoba. Také ta musí svou nemajetnost, resp. nedostatek finančních prostředků k hrazení zástupce z vlastních zdrojů prokázat (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 - 74, č. 2099/2010 Sb. NSS). Uspořádá-li právnická osoba svoji činnost tak, že dlouhodobě setrvává bez dostatečných finančních prostředků, ačkoli jejich vynakládání v souvislosti s vykonávanou činností je obvyklé a nezbytné, nelze takovou právnickou osobu zpravidla osvobodit. A jak uvedl Nejvyšší správní soud v usnesení ze dne 13. 8. 2012, č. j. 5 As 125/2012 - 35, pro posouzení majetkových poměrů žadatele je třeba zohlednit nejen výši jeho příjmů a množství disponibilních finančních prostředků, ale také jeho možnost opatřit si tyto prostředky. Z této judikatury přitom městský soud při rozhodování vycházel.

[19] Přestože stěžovatelka v řízení u městského soudu namítala, že poslední tři roky hospodář se ztrátou, prostředky, kterými disponuje, jí již nestačí na úhradu nákladů za provoz, přičemž finanční prostředky na svém účtu (438 000 Kč) musí jako řádný hospodář chránit (tuto částku údajně šetří na úpravu trafostanice a na plnění povinností vyplývajících z energetického zákona), tyto skutečnosti osvobození od soudních poplatků neodůvodňují. Skutečnost, že právnická osoba hospodář se ztrátou, totiž nevylučuje možnost této právnické osoby soudní poplatek zaplatit. Dlužno dodat, že poplatek za žalobu proti rozhodnutí ve správním soudnictví činí 3000 Kč, což je částka, která se v mnohých případech ani nevyrovná vysokým nákladům na provoz právnické osoby. Důvodem, pro který by měla být právnická osoba ve správním soudnictví osvobozena, není sama o sobě ani ta skutečnost, že se nachází v insolvenční (k tomu srov. již citované usnesení č. j. 5 As 125/2012 - 35 a přiměřeně také usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 6. 2019, č. j. 1 Afs 135/2018 - 71, č. 3909/2019 Sb. NSS); ani tato skutečnost automaticky neznamená nemožnost zaplatit soudní poplatek. Pro neosvobození od soudních poplatků pak svědčí i to, že stěžovatelka disponuje na svém účtu částkou 438 000 Kč, jak správně poukázal městský soud. A skutečnost, že tuto částku dle svých tvrzení zamýšlí vynaložit na opravu trafostanice, k osvobození od soudních poplatků nepostačuje.

[20] Pokud jde o stěžovatelčin odkaz na usnesení městského soudu (jakožto civilního odvolacího soudu) ze dne 18. 10. 2021, č. j. 29 Co 286/2021 - 49, a rozsudek ze dne 14. 1. 2016, č. j. 22 Co 367/2015 - 103, Nejvyšší správní soud uvádí, že případné osvobození stěžovatelky

pokračování

v řízení u civilního soudu není pro rozhodování o žádosti o osvobození ve správním soudnictví rozhodující. Především je nutné zdůraznit, že výše soudních poplatků ve správním soudnictví je oproti soudním poplatkům v občanském soudním řízení zpravidla nižší; soudní poplatky v civilním řízení mohou dosahovat značně vysokých hodnot (srov. položku č. 1, 2 a č. 18, 19 sazebníku soudních poplatků, který je přílohou zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů). Výše poplatku je přitom jednou ze základních skutečností, které soud při rozhodování o tom, zda účastníka řízení osvobodí, či nikoli, zvažuje (srov. již citované usnesení č. j. 5 As 125/2012 - 35, příp. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 3. 2005, č. j. 2 As 72/2003 - 74, č. 582/2005 Sb. NSS). A osvobození stěžovatelky od soudních poplatků ze strany civilního soudu není pro soudy ve správním soudnictví závazné ani tehdy, pokud byla výše poplatku v civilním řízení stejná jako v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu ve smyslu § 65 s. ř. s.

[21] S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud uzavírá, že městský soud postupoval správně, pokud kasační stížností napadeným usnesením stěžovatelce osvobození od soudních poplatků nepřiznal.

V. Závěr a náklady řízení

[22] Nejvyšší správní soud kasačním námitkám nepřisvědčil, kasační stížnost proto podle § 110 odst. 1 věty poslední s. ř. s. zamítl (výrok II. tohoto rozsudku).

[23] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 věty první ve spojení s § 120 s. ř. s.; úspěšné žalované žádné náklady nad rámec běžné administrativní činnosti v tomto řízení nevznikly, proto jí Nejvyšší správní soud, byť by jí právo na náhradu nákladů řízení svědčilo, náhradu nákladů nepřiznal (výrok III. tohoto rozsudku).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 10. prosince 2021

JUDr. Viktor Kučera
předseda senátu